

Centrale banken ter verantwoording

René Smits Thursday 25 September 2014, 13:38

update: Thursday 25 September 2014, 13:41

Toenemende bevoegdheden vereisen meer verantwoording. Gedurende de crisis namen centrale banken ongekennde maatregelen. Traditioneel beperkte zich hun mandaat tot het handhaven van prijsstabiliteit, onafhankelijk van politieke invloed. Steeds meer traden centrale banken op als liquiditeitsverzorgers voor solvabele banken die niet in staat waren zichzelf te financieren bij verschrikte marktpartijen en als verzorgers van liquiditeit op bevroren markten. Centrale banken namen 'onconventionele maatregelen' om de economie weer aan de gang te krijgen. *Quantitative easing* in de VS en het Verenigd Koninkrijk. Het *Funding for Lending* programma (Bank of England) en gerichte langerlopende herfinancieringstransacties (TLTROs: ECB) die tot doel hebben de kredietverlening door commerciële banken aan de reële economie te bevorderen. De ECB heeft nog andere onconventionele methodes ondernomen: negatieve rente op deposito's bij het Eurosysteem, programma om obligaties te kopen, waaronder de aangekondigde *outright* monetaire transacties (OMT), thans onderworpen aan rechterlijke toetsing. Centrale banken zijn ingeroepen om direct toezicht te houden op commerciële banken: de Bank of England is weer bedrijfseconomisch toezichthouder nadat zij deze rol in 1997 had verloren; met ingang van 4 november 2014 wordt de Europese Centrale Bank rechtstreeks verantwoordelijk voor het toezicht op de significante banken in de eurozone en voor de wijze van toezichthouden op de andere banken door de nationale autoriteiten. Hoe leggen onafhankelijke centrale bankiers verantwoording af over hun taken? De Managing Director van het IMF beschouwt centrale banken als notoir ondoordringbaar. In een recent interview met de Financial Times, klaagt Christine Lagarde: "En dan is er de kwestie hoe we beter kunnen coördineren met de belangrijkste centrale banken in de wereld", zucht ze. "Ze komen onderling bij elkaar. Ze volgen hun eigen regels, ze zijn zo exclusief en geheimzinnig. Toch moeten we manieren vinden om beter met ze af te stemmen."

Van oudsher komen verantwoordingsmechanismen voor centrale banken neer op het vereiste redenen te geven: ze moeten transparant zijn over de door hen ondernomen handelingen, de redenen ervoor zo goed mogelijk uitleggen. (Tot andere mechanismen van verantwoording behoren niet-stemgerechtigde politieke vertegenwoordiging in het besluitvormingsorgaan van de centrale bank en onafhankelijke administratieve en rechterlijke toetsing van haar besluiten. Hier past

het mijn benoeming te melden tot plaatsvervangend lid van de administratieve raad voor toetsing van toezichtsbesluiten van de ECB.)

Centrale banken verkeren in de weinig benijdenswaardige positie dat hun uitleg-achteraf totaal verschillende doelgroepen tevreden moet stellen: de technische expertise van de bancaire wereld en de professionele '*central bank watchers*', maar ook het brede publiek en haar vertegenwoordigers, de parlementariërs. Elke publiek vraagt zijn eigen niveau van uitleg. Wanneer de centrale banken verschillende functies uitoefenen (wat de meeste doen), kan voor elke onderscheiden taak een verschillende manier van uitleg nodig zijn. Bij het monetaire beleid staan centraal: consistentie, voorspelbaarheid en de 'verankering van de inflatieverwachtingen'. Een van de redenen voor de ECB tot transparantie over te gaan is als instrument voor de effectiviteit van haar monetaire beleid in turbulente tijden. Bij het bedrijfseconomisch toezicht stellen de bescherming van bedrijfsgeheimen, het vermijden van een run op een bank (denk aan *Northern Rock*), de privacy van bankdirecteuren en de behoefte aan een meer indringende verantwoording dan op andere gebieden van de centrale bank-activiteit tegengestelde eisen aan de transparantie. Bij andere taken is wellicht weer een andere afweging van geheimhouding en transparantie vereist.

De aangekondigde transparantie van de ECB door openbaarmaking van de notulen van de vergaderingen van de Raad van Bestuur vereist een nog scherpere afweging. De nieuwe praktijk wordt ingevoerd kort nadat de ECB met de uitvoering begint van nieuwe bevoegdheden uit hoofde van de 'bankenunie'. Uitgebreide regelingen voor vergaande verantwoording zijn door de Europese wetgever voorgeschreven tussen de ECB en het Europees Parlement alsmede tussen de ECB en de Ecofin-Raad en de Eurogroep overeengekomen. Ook zal de nieuwe aanpak van start gaan kort nadat de Raad van Bestuur met roulerende stemmen gaat werken. Hoezeer ik deze nieuwe transparantie ook toejuich, gezegd moet dat zij op twee fronten ernstig op de proef gesteld zal worden: (1) hoe weet de ECB het evenwicht te bewaren tussen transparantie en vertrouwelijkheid bij de toepassing van de nieuwe aanpak op de verschillende gebieden waarop de ECB bevoegd is en (2) hoe gaat de ECB om met transparantie op gevoelige Europese beleidsterreinen in tijden waarin nationalisme hoogtij viert? De ECB gaat een innovatieve interpretatie van de toepasselijke bepaling hanteren met behoud van de beweegredenen voor vertrouwelijkheid die de Verdragschrijvers in gedachten hadden toen ze artikel 10.4 van de ESCB-statuten schreven: *De besprekingen van de vergaderingen zijn vertrouwelijk. De Raad van bestuur kan besluiten het resultaat van zijn beraadslagingen openbaar te maken.* Het Verdrag erkent de multinationale context waarin de jonge ECB opereert; taalkundige en culturele verschillen dienen opzijgezet als leden van de

Raad van bestuur van de ECB vergaderen – ze hebben namelijk geen nationale mandaten: ze werken voor Europa.

René Smits

Bron: <http://fd.nl/economie-politiek/columns/rene-smits/622512-1409/centrale-banken-ter-verantwoording>